

BYAPLAN 2023

för Brösarpsbygden

Innehållsförteckning:

Inledning och syfte	2
Mål och visioner	2
Kommunala planer	3
Befolkning och boende	3
Befolkning:	3
Boende:	3
Skola och bibliotek	3
Näringsliv och turism	4
Kommunikationer	5
Utanför tätorten:	5
I tätorten – Se karta nedan:	6
Information	7
Fritid, rekreation och idrott	8
Tätortsnära rekreationsområden	8
Vandringsleder	9
Cykelleder	9
Ridleder	10
Byaängen	11
Torget, multiarena och publik toalett	12
Multiarena:	12
Torget:	13
Publik toalett/er:	13

Inledning och syfte

Byaplan 2023 bygger delvis på den byaplan som antogs av Brösarp byagilles styrelse den 16 maj 2016, samt revidering av Byagillet styrelse och är sammanställd av en mindre grupp inom Byagillet under 2023. Även om utvecklingen har varit rask de senaste sex åren, fann Brösarps byagille många delar av 2016 Byaplan som ännu är grundläggande för bygdens framtida tillväxt.

Enligt Byagillet stadgar är ett av Byagillet syften och mål:

“...**att** tillvarata ortens intresse och främja dess utveckling genom att påverka kommun, myndigheter och organisationer i frågor som berör Brösarp med omnejd och dess invånare...”

I Brösarps Byaplan 2023 presenteras läge, åtgärdsbehov, visioner och mål för Brösarpsbygdens framtid. Planen bygger på idéer och förslag som samlats in vid kontakter och samtal med Brösarpsbygdens föreningar, organisationer, företagare och enskilda individer. Denna förankring är en förutsättning för Byagillet möjligheter att påverka kommunens politiker och tjänstemän i frågor som rör Brösarp med omnejd.

Med ”**Brösarp**” avses i denna plan tätorten samt angränsande byar, fritidsbyar och gårdar, från Christinehofs Ekopark i väster till Ravlunda i öster och från Drakamöllan i norr till Brunnsvik och Södra Björstorp i söder. I juli 2023 hade tätorten 753 invånare medan omgivande glesbygd, inklusive fritidsbyar, hade cirka 2000. Totalt berör planen alltså minst 2800 personer som är fast- eller deltidsboende. Därtill kommer den stora mängd turister som har nytta av all service som bygden erbjuder.

Mål och visioner

En tillväxt i lugn takt är önskvärt för Brösarp, så att samhällets och företagens service hinner med. Det är även ett önskvärt mål att åldersfördelningen blir jämnare, med en större andel yngre. Därav är fokuset på många av de förslag om förbättringar som anges i Byaplanen fokuserade på nuvarande boende i bygden, men även framförallt barnfamiljer för att främja tillväxt.

Visionen för Brösarp som en by där livskvalitet, inklusive tilltalande och tillgänglig natur, är ledord. Bygdens omsorg om miljö och medmänniskorna är en del av vardagen. Infrastruktur, skola, vård och social omsorg, service, fri företagsamhet samt fritids-, rekreations- och kulturverksamhet är områden som ständigt kan förbättras och utvecklas, i samarbete mellan Tomelilla kommun samt de som bor och verkar här.

Kommunala planer

Tomelillas kommuns nuvarande översiktsplan är under omarbetning och kommer att ersättas av "Översiktsplan 2025 med utblick mot 2040". Planen är idag en granskningshandling som avses fastställas 2025. I planen finns detaljplaner för alla tätorter, som Brösarp, och de större fritidsbyarnas utveckling. I dagsläget har Byagillet inga tillägg till denna plan.

Befolkning och boende

Befolkning:

Enligt "Översiktsplan 2025 med utblick mot 2040" från Tomelillas kommun kan man sammanfatta prognosen för befolkningsutvecklingen i Brösarp enligt nedan:

- Andelen + 65 år minskar ganska kraftigt.
- Andelen barn och ungdom i åldern (0-18 år) ökar.
- Andelen övriga (19-64 år) ökar.

Sammantaget ger det en bättre åldersfördelning i Brösarp, vilket är basen för de förslag som Brösarp byagilles anger i Byaplan 2023.

Boende:

Enligt "Översiktsplan 2025 med utblick mot 2040" från Tomelillas kommun redovisas följande tillväxtområden i Brösarp som möjliga bebyggelser:

- Tockabjärsområdet, 25 bostäder, idag 6 lediga tomter.
- Radbyn öster om Brunnsvik 20 bostäder, här saknas idag detaljplan.
- Pågående bebyggelse norr Poppelvägen plus vissa lediga tomter, 40 bostäder.
- Området söder om kyrkan, antal bostäder ej angivet.

Skola och bibliotek

Brösarps skola, som arbetar enligt Friluftsförskolans "I Ur och Skur" modell, är livaktig och stabil med drygt 100 elever. I ur och skur pedagogiken genomsyrar hela verksamheten: man använder den närliggande naturen, äter flera måltider utomhus och även inomhusvistelsen följer samma pedagogik.

Gymnastiksalen begränsar tyvärr med sin storlek såväl skolgymnastik som föreningsaktiviteter. Bibliotek/skolbibliotek har meröppet samt är delvis bemannat tre dagar i veckan med god besöksstatistik, Man erbjuder bland annat välbesökta aktiviteter.

Framtiden:

1. Värna Brösarps skolas möjlighet till utveckling och expansion genom god framförhållning vad gäller lokaler.
2. Arbeta för att bygga ut skolans gymnastiksal för att ge möjligheter till motion för andra än skoleleverna, även i den norra delen av kommunen.
3. Utveckla skolgården enligt barnens önskemål, se mer detaljer i avsnittet "Multiarena".

Näringsliv och turism

Brösarps centralort har en förhållandevis hög servicenivå med vårdcentral, apotek, bilverkstad, livsmedelsaffär, hotell med restauranger, café samt ett flertal Bed and Breakfast i närområdet. Denna goda service beror delvis på att de permanentboende är köptrogna, men tillika en betydande del turister som besöker eller passerar, samt boende i ett tiotal fritidsbyar i omkringliggande bygden.

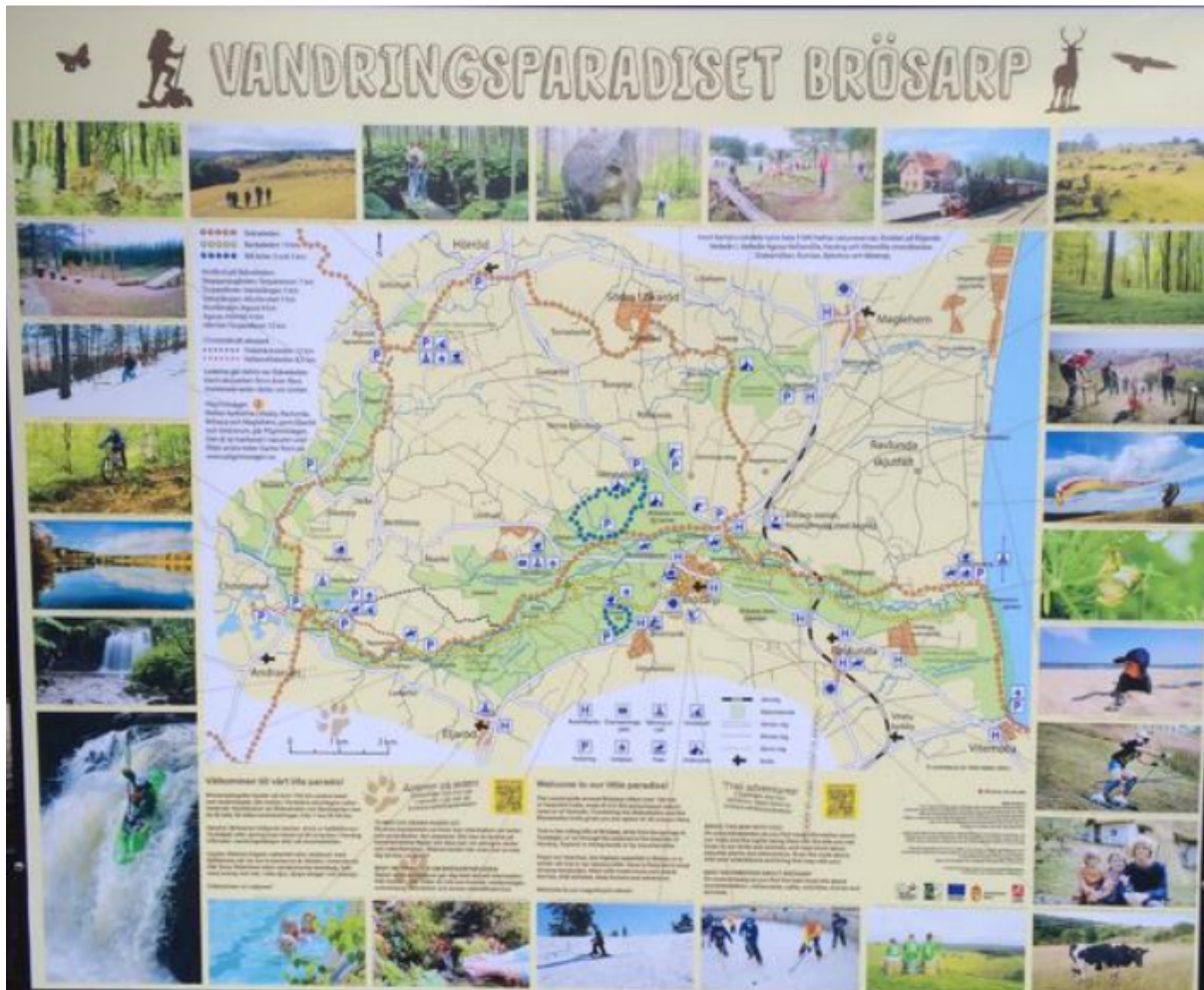
En särskild kategori av turister är de som är besökare vid bygdens många evenemang som Konstrundan, Antikmässan, Brösarps Moderna, Drakamöllans konserter och Byagillet's många arrangemang.

En ytterligare kategori av turister/besökare är alla som kommer för att ta del av den fantastiska naturen, med unikt backlandskap runt Verkaåns dalgång. Till dessa turister/besökare hör vandrare som i ständigt ökande antal använder vandringslederna från Brösarp mot Haväng samt Christinehof med sin Ekopark. Hit kan också ett ökande antal cyklister räknas, som använder de många stigarna i utmanande terrängen men också ofta vandringslederna. Vanlig cykelturism ökar i omfattning för varje år. Tusentals cyklister och vandrare passerar årligen Brösarp via Sverigeleden och ännu fler besökare har kommit sedan Sydostleden invigdes i juni 2016.

Framtiden:

1. Området, känt som före detta Vägstationsområdet, är en port till Brösarp men också till hela Österlen. Byagillet förordar en bemannad auktoriserad Turistbyrå med så kallad grön informationsskylt. Under lågsäsong kan alternativet vara att broschyrer och annat material tillhandahålls vid bensinmacken eller annan näringsidkare.

2. Torget (före detta busstationen) bör bli en välkomnande plats för turister med information för både dem och för de boende. Ett förslag är att en uppdaterad karta över byn med omnejd sätts upp liknande den som finns vid Byaängen, se bild nedan.
3. Parkeringsområdena framför ICA och Bygdegården fungerar dåligt och är inte särskilt välkomnande. Ett förslag till lösning beskrivs i mer detalj under avsnittet "Kommunikationer".

Kommunikationer

I denna sektion beskrivs den nuvarande situationen som vävts ihop med önskemål för framtida kommunikation i denna högtrafikerade port till Österlen.

Utanför tätorten:

1. Den mycket angelägna cykelleden mellan Brösarp och Ravlunda beskrivs i närmare detalj under punkt 8.3.

2. En skyddad avkörningsfil behövs från riksväg 19 vid rastplats Piraten västerut mot Hörröd/Norra Björstorp. En omfattande trafik upp på denna väg genereras av Lokalföreningens (i Norra Björstorp) stora varutillförsel samt kundtrafik, men även av de många boende längs Hörrödsvägen och fordon som lämnar intilliggande rastplatsen Piraten.
3. En tunnel under riksväg 19 i höjd med skolan, så att skolelever, cyklister, vandrare samt boende undviker att gå över väg 19. Byagillet har även önskemål om att tunneln ska kopplas ihop med Backaleden.

I tätorten – Se karta nedan:

1. Parkeringen framför ICA och Bygdegården har en trafikfarlig in- och utfart och en mindre väl fungerande parkering. Här uppstår alltid trafikstockningar när varutransporter ska backa upp till ICA, samt vid alla större arrangemang (konstrundan, antikmässor, arrangemang på Byaängen, loppishelger etc.). Detta försvårar bybornas egen säkerhet och framkomlighet, men även framförallt framkomlighet för polis och räddningstjänst. Här behövs en ombyggnad för att skapa en trafiksäker och smidig parkering, samt in- och utfarter som är trafiksäkra och som förbättrar flödet på Albovägen.
2. Det inre vägnätet i Brösarp måste byggas ut/anpassas så att Albovägen inte ensam bär öst-västtrafiken. Om möjligt bör ytterligare en förbindelse skapas mellan öst-väst i Brösarps sydligaste kvarter. På sikt kan exempelvis en förlängning av Poppelvägen bli aktuell, se kartan nedan.
3. Brösarp behöver även en gång- och cykelväg som binder ihop Brösarps högt belägna södra del (idrottsplats, elljusspår, utegym med mera) med den lägre belägna norra delen (ICA, Bygdegården med mera). I detta ingår att den stig som redan i dag används flitigt av byns invånare för att ta sig från elljusspår, träningsplan, utegym till Källagårdsvägen behöver breddas något och få jämnare yta samt få belysning (se A på kartan). Därifrån behövs också en förlängning ner till centrum (ICA et cetera). Den genaste vägen anges med B i kartan. För närvarande används väg från A till C den lila sträckningen längs Syrenvägen, ner till Fru Hammars väg. Närmast Fru Hammars väg finns en brant och särskilt vintertid, mycket besvärlig gångväg och trappa. För att B ska tillämpas krävs det tillstånd.

Information

Sedan 2014 har Byagillet finansierat och skött webbportalen www.brosarp.se. Med sitt breda och rika innehåll och fina träffbild via sökmotorer, är portalen väl positionerad bland bybor och turister. Webbportalen fungerar som en viktig plats för information om aktiviteter, natur, kultur, boende och var man kan äta omkring Brösärpsbygden.

Den digitala utvecklingen är dock snabb och det är viktigt att garantera hemsidans uthållighet och utveckling. Ett utökat samarbete med kommunen samt bygdens föreningar och företag är önskvärt.

I sociala medier finns redan flera spontant bildade nätverk för personer i Brösärpsbygden, vilka också är viktiga kanaler för information, marknadsföring och gemenskap. Webbportalen www.brosarp.se är länkad till en Facebook-sida som heter "Brösarp, en liten by i stor natur", som används för att informera om arrangemang och annan viktig information i bygden. Andra exempel på Facebookgrupper med lokal anknytning är; "Vi som bott/bor i Brösarp".

Framtiden:

1. För att försäkra webbportalens funktion och relevans har ett samarbete inletts med en sidadministratör under Byagillet regi. Framtida mål inbegriper att klargöra och säkerställa syftet samt användandet av webbportalens olika sektioner, genom

regelbunden testning och utvärdering av statistik och besöksinformation. Byagillet anser att det är viktigt att vara tillgänglig samt nå ut till både permanenta boende och tillfälliga besökare med relevant innehåll. Speciellt eftersom dagens och framtida generationer är digitalt uppkopplade i en mycket högre grad.

2. Att göra Brösarps unika och varierande natur digitalt och mentalt tillgänglig via kartor och guider är värdefullt, såväl skriftligt som digitalt. Kartan "Backaleden" visar med sitt digitala mervärde vägen för framtida trycksaker.
3. Som exempel har Byagillet tagit fram en illustrerad karta som en historievandring genom Brösarp, samt en karta för en vandring runt Brösarps norra backar. Dock finns det gott om utrymme för kommunöverskridande samarbeten, samt stora utvecklingsmöjligheter för entreprenörer och privata aktörer för framtida mer detaljerade och interaktiva kartor. Ett förslag är att komplettera Byagillet redan framtagna byavandringskartor med informationsstolpar innehållande en QR-kod med information om just "denna plats".

Förutom hemsidor och trycksaker är även beständig fysisk information värdefull, det vill säga anslags- och affischtavlor. Två naturliga centra för information i Brösarp är ICA och torget. Där är antalet besökare stort och/eller läget gentemot genomresande utmärkt.

Fritid, rekreation och idrott

Tätortsnära rekreationsområden

Brösarps omgivningar har förklarats vara av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Markerna ger stora möjligheter till motion och rekreation. Stora delar är naturreservat där ingen exploatering för byggnation är tillåten. Källaskogen är en "idrottsplats" för Andrarums IF och för de många skolor som här bedriver sin obligatoriska undervisning i orientering och andra aktiviteter. Andrarum IF har gjort stora investeringar i klubbstuga med omklädningsrum och handikapptolett vilket är en stor tillgång för verksamheten. Inom området finns flera motionsslingor på 1,8 kilometer (elljus), 2 kilometer och 5 kilometer. Två skärmskydd med grillplatser används av både enskilda och skolan, och är viktiga för områdets användning. Områdets spår och leder rustades upp och här finns god information i form av anslagstavlor, vägvisare med mera. Dock bör dessa underhållas och utvecklas löpande.

Framtiden:

1. I Källaskogen pågår en utbyggnad av Tockabjär och ett detaljplanearbete för Brunnsviks gårdar. Sedan dessa områden byggts klart, måste återstående delar av området avsättas som ortens tätortsnära rekreationsområde. Det är angeläget att området fortsatt får en god skötsel, både vad gäller skog och mark and anläggningar som leder, information, utegym, rastplatser och eldstäder.

Vandringsleder

Brösarpsområdet är rikt utrustat med vandringsleder. Söder om Verkaån från Haväng genom Brösarps berömda backar till Christinehofs slott och Ekopark, löper den gulmärkta Backaleden med en sträcka av totalt 19 kilometer. Norr om Verkaån, och parallellt med densamma, löper den orangemärkta Skåneleden, också den från Haväng via Brösarps norra backar till bland annat Christinehof mot västra Skåne. En fin slinga av Skåneleden går från rastplatsen Piraten norrut förbi Södra Lökaröd och sedan mot väster och söderut. Längs lederna finns ett stort antal möjligheter att växla färdriktning och komponera egna rundor efter ork och intresse.

Två andra leder är Tockabjärsleden (2 kilometer) och Glimmebodaleden (5 kilometer). Båda är blåmarkerade och ansluter till Backaleden respektive Skåneleden. Samtliga dessa leder är välskötta och markerade, samt försedda med bra information, såväl i fält som genom hemsidor. Lederna bidrar till ökad turism, ger möjligheter till förbättrad folkhälsa och skapar arbetstillfällen.

Framtiden:

1. Fortsätta utveckla Brösarp till en vandringsnod i Skåne.
2. En fortsatt god skötsel, inklusive informationsmaterial för besökare.
3. Förbättrad service: vatten, ved vid rastplatser, toaletter, i några fall kanske P-platser med mera.
4. Vandringspaket och övernattnig via lokala företag.

Cykelleder

Brösarp har genom sitt geografiska läge och unika natur stora möjligheter att utveckla cykelturismen. Här finns fina förutsättningar att locka såväl vanliga cykelturister som mountainbikecyklister.

Sydostleden, en cykelväg mellan Växjö och Simrishamn, startade 2016 som ett projekt för att gynna lokalt näringsliv och cykelturism och lockar varje år tusentals cyklister till Brösarp och Österlen. Tyvärr saknas idag de sista tre kilometrarna av en cykelväg som skulle knyta ihop leden mellan Brösarp och Ravlunda. Cyklisterna leds istället på en lång omväg från Brösarp över den hårt trafikerade väg 19 via Bertilstorp, Andrarum till Eljaröd för att på nytt korsa väg 19. Det stora flertalet cyklister väljer dock inte denna omväg utan fortsätter från Brösarp längs väg 9 via det välkända turistmålet Brösarps backar till Ravlunda och Österlen. Väg 9 är huvuddelen av året hårt belastad, över 7000 fordon per dygn, och detta gör det än mer angeläget att fortsätta arbetet med att få en cykelväg byggd mellan Brösarp och Ravlunda längs väg 9.

Möjligheter för föreningar och näringsliv i samband med den ökade cykel- och vandringsturismen är oändliga. Goda exempel är det årliga föreningsdrivna Kulturtrampet, en cykeluthyrare i Ravlunda, Jordnära Upplevelser i Brösarp som arrangerar avancerade cykelturer och paket som säljs av byns restauranger. Det är viktigt att fler liknande initiativ tas och att naturen tillgängliggörs genom skyltning, kartor med mera.

Framtiden

1. Fortsatt kraft i arbetet för en attraktiv cykel- och gångväg längs väg 9 mellan Brösarp och Ravlunda.
2. En cykelväg från Brösarp mot Eljaröd, i kombination med en ridväg.
3. Kartor, guidning och skyltning till bästa cykelmiljöerna.
4. Göra Brösarp till ett cykelvänligt samhälle som erbjuder cykelställ, reparationsmöjligheter, vatten, kartor och uthyrningsmöjligheter.
5. Vid framtida förändringar av vägnätet måste behovet av bra cykelvägar uppmärksammas.
6. Stigar och natur lämplig för mountainbike bör utvecklas och marknadsföras för att locka besökare till Brösarp.

Ridleder

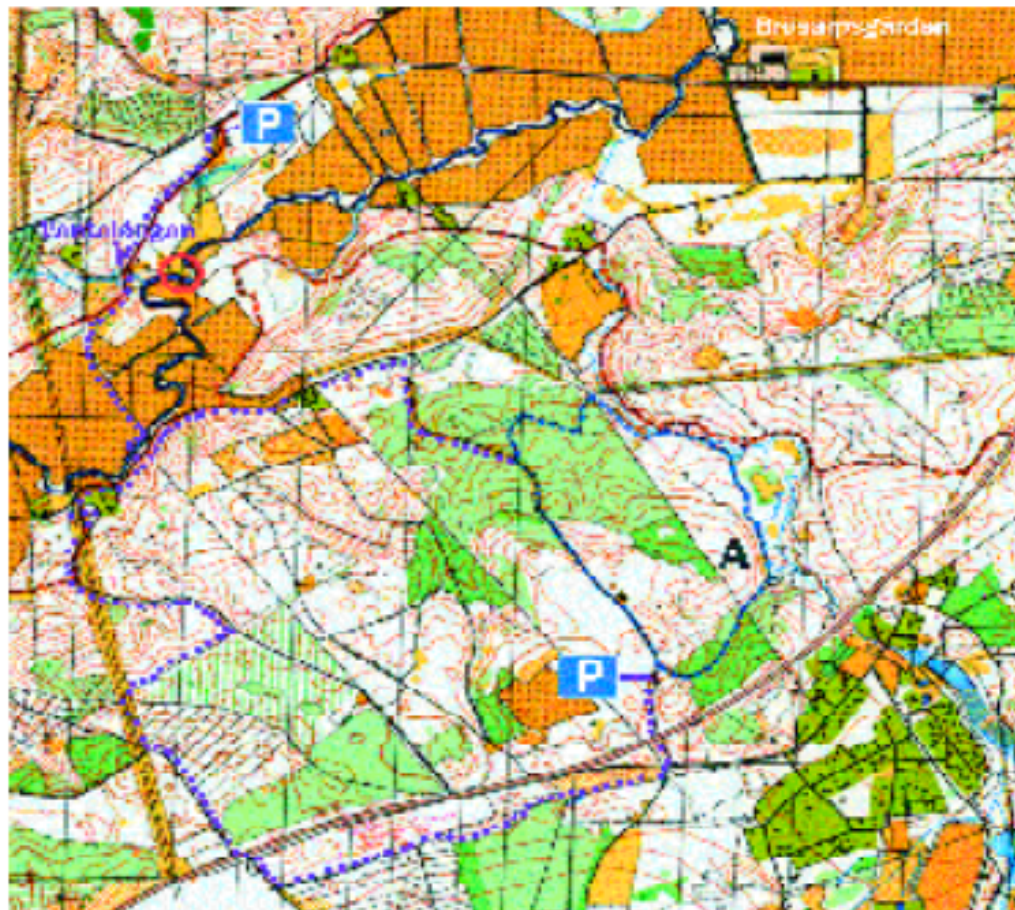
Många företagare och ridklubbar vill gärna få särskilda ridleder i Brösarpsområdet, som också kan länkas med ridleder i övriga sydost-Skåne. Det behövs robusta uppställningsytor för dragbil med släp och på några lämpliga rastplatser med uppbindningsbommar jämte vanliga rastplatsarrangemang. Ett konkret förslag till ridled finns på kartan nedan. Denna led utgår från Vantalängen där det kan upprättas en övernattningsplats, det vill säga hagar till hästar, via i huvudsak befintliga vägar och stigar går ridleden sydväst och söderut och korsar Verkaån. Leden går vidare söderut, korsar väg 19 och därefter österut mot Brunsvik. Strax före den södra infarten till Brunnsvik går leden åter åt norr, korsar väg 19 och kommer fram till en befintlig parkeringsplats i skogen. Sedan fortsätter leden åt nordväst, senare åt väster tills den kommer tillbaka till den punkt där slingan sluter sig. Därifrån går leden norr-nordost till Vantalängen. Hela rundan blir då 6,5 kilometer.

Framtiden:

Ytterligare förslag/visioner till ridleder, som bör undersökas avseende markägarfrågor och jakträttsarrenden:

1. Från Vantalängen norrut mot Maglehems Ora och över Brösarps station mot havet, användbara för ryttare, cyklister och vandrare när skjutfältet inte används av militären.

2. Från Eljaröd mot Sankt Olof och Onslunda att kombinera med cykelbana för besökare.
3. En anslutning från Vantalängans parkeringsplats via grusväg norrut (som leder till norra backarnas rastplats), förbi Brösarpsgården och söderut till anslutning av ovan beskriven slinga.

Förslag till ridväg med multifunktion i Brösarp med omnejd

----- = Befintlig vandringsled, mindre utnyttjad

..... = Önskad ridväg med multifunktion, inklusive -----

○ = Område för hästar med uppställningsmöjlighet

Byaängen

Byaängen ligger centralt i byn och är vackert inramad av sluttande ängar som fungerar som "väggar". Ängen är en naturlig samlingsplats för en rad evenemang som samlar byns befolkning, såväl vårelden vid Kristi Himmelfärdsafton, nationaldagsfirande, midsommarfirande samt den mycket populära Brösarpsdagen. Viktiga inslag på Byaängen är den scenvagn som Byagillet byggt, liksom åhörarplatser med bänkar och trappor.

På Byaängen finns även en lekplats. Ängen ägs av kommunen men sköts av Byagillet genom ett nyttjanderättsavtal via en arbetsgrupp i samarbete med kommunen, föreningar och

företag. Den sydligaste delen (närmast köttbutiken) arrenderas från kommunen av Brösarps Gästgifveri och används som extra parkeringsplats.

Framtiden:

Byaängen är en fin samlingsplats för bygden, där många arrangemang lockar en stor publik. För att ytterligare förstärka funktionen som samlingsplats bör Byaängen byggas ut med en friluftsteater, med möjlighet att framföra såväl teater som musikarrangemang. En utbyggnad som kan ske i flera steg. Lekplatsen bör också vidareutvecklas med fler lekelement, sittplatser samt förbättra grillplatsen.

Förslag på framtida förbättringar:

1. Skapa fler sittplatser på Byaängen för att utnyttja hela ytan av ängen för större arrangemang. Man kan göra en förlängning av bänkarna mot norr som följer den naturliga kuperingen, byggsätt liknande det som finns idag.
2. Förrådsutrymme för Byagillet. Dagens förråd ligger vid gamla vägstationen och för att slippa transportera skulle vi kunna ställa 2 containrar (som vi bekläder med panel) på Byaängen.
3. Vattenleken på Byaängen måste ses över då den svämmas över och sköljer bort flis med mera.
4. Bygga en större väderskyddad grillplats mot norr och därmed få en fin utsikt mot backarna.
5. Plantera träd eller blommande buskar längs med parkeringsplatsen så att det blir en naturlig ingång till Byaängen, kanske med en portal?
6. För att förbättra möjligheterna att öka antalet besökare till Byaängen, bör bättre skyltning samt marknadsföring i exempelvis sociala medier också lyfta Byaängen.

Torget, multiarena och publik toalett

Multiarena:

Brösarp saknar en arena där flera aktiviteter kan bedrivas av skolbarn, övriga bybor, idrottsföreningar och turister. Lämplig plats för en sådan arena är vid skolan, omfattande även ishockeyrinken och den gamla tennisbanan. I dag har skolbarnen ingen plan gräsyta att utöva bollsporter och andra aktiviteter på. Gräsplanen som finns just nu är i ett bedrövligt skick och lockar inte till användning.

Multiarenan bör utformas så att olika bollsporter och aktiviteter kan bedrivas och lockar till fysiska aktiviteter, samt sociala möten ute i friska luften vilket bidrar till en bättre folkhälsa.

Med rätt utformning stimuleras barnens lust att leka och upptäcka att det finns en koppling mellan fysisk aktivitet och ha roligt i en positiv miljö vilket får dem att må bra. Skolans behov av bedriva friidrott ska naturligtvis även beaktas.

Området kan också ge möjligheter att anlägga en cykelpark/pumptrackbana. Brösarp är en levande by där cykling är ett allt större intresse hos byborna. En cykelpark är en möjlighet att få fler barn och ungdomar i rörelse som genom cykling tränar balans och nya färdigheter. Förutom cykling kan banan även användas för skateboard, kickbike, balanscyklar och inlines.

Torget:

Torget bör göras välkomnande både för bybor och för turister, en grön oas. Där bör bland annat finnas cykelpump, dricksvattenfontän, bättre skyltning till toaletten, fler sittplatser, mer plantering av buskar och träd, inklusive vårdträdet samt information om trakten. Det är också positivt om hela området får en ökad "centrumkänsla" som välkomnar gående och cyklister, istället för bara bilar.

Publik toalett/er:

Särskilt vid sommartid med stor genomströmning av turister med bilar, cyklar och vandrare finns behov av ytterligare en toalett för allmänheten som kommunen måste ta sig an. Kanske kan den toalett som Trafikverket hade vid före detta Vägstationen vara en möjlighet? Just nu är den i privat ägo, kan denna göras publik?